

חיי נצח - האם זה אפשרי?

בתלמוד נאמר: "יעקב אבינו לא מת", ו"דוד המלך חי וקיים".
 מהי המשמעות של זה?
 פתגם תלמודי, שהפך להיות כל כך מוחשי ורלוונטי,
 ב30 השנים האחרונות בתנועת חב"ד.

[חוברת למרצה](#)

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

יום ההילולא ג' תמוז

לתרומות והקדשות, צרו קשר info@jewishinsights.org
כדי להוריד מערכי שיעור נוספים, בקר באתר www.JewishInsights.org/he

Published and Copyright 2024 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500

5784 - 2024

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל יסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב.בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - פינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שוויץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישע' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ח. וולף

משרד השלוחים
יו"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגנת רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

5.....א. יעקב אבינו לא מת.

רבי יוחנן אומר שיעקב אבינו לא מת, משום ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (מקור 1). בשיחה זו הרבי מבאר את המשמעות של המלים הללו.

9.....ב. להנציח את הרגע

חפצים גשמיים וחומריים אינם נצחיים, והקיום שלהם הוא זמני. כאשר יהודי לוקח חפץ גשמי ומקשר אותו עם הקב"ה שהוא נצחי, הוא פועל שגם החפץ נהיה נצחי. לדוגמא: כשיהודי לוקח רכוש גשמי ונותן אותו לצדקה, הוא העלה אותו ממהו זמני, למצווה נצחית.

נמצאנו למדים, שמטרת כל אדם היא לקחת כמה שיותר רגעים זמניים – ולהפוך אותם לנצחיים.

12.....ג. חיים נצחיים.

רוב החיים של אדם רגיל הם גשמיים וזמניים, ורק אחוז קטן הופך להיות קדוש ונצחי. אך אצל צדיק – רוב או כל חייו, הם רוחניים, קדושים ונצחיים. כפי שאדמו"ר הזקן כותב שחיי הצדיק הם רוחניים – אמונה יראה ואהבה (מקור 2).

מסביר הרבי, שעל-פי-זה מובן איך יתכן ש"ספדו הספדנים וחנטו החונטים", ובכל זאת "הוא בחיים". כשאדם מחליף בין לבוש אחד ללבוש שני אין בזה שום דבר דרמטי, משום שזהו רק לבוש. אצל הצדיק, גם הגוף הוא רק כלי ולבוש לנשמה, שעל ידו היא פועלת בעולם. וכשמגיע הזמן להחליף את לבוש הגוף בלבוש אחר, הצדיק לא ממש מת, משום שהגוף הוא רק לבוש. לפני ההסתלקות הצדיק פעל בעולם דרך לבוש הגוף, ועכשיו הוא פועל בעולם דרך תלמידיו. ולכן משום שזרעו בחיים, אף הוא בחיים.

סיפור – הבעש"ט היה מרוקן את כיסו מדי יום. הגשמיות לא תפסה מקום אצלו.

14.....ד. הקשר עם התלמידים "יותר מבחייו" (קטע אופציונלי)

העובדה שהצדיק "לא מת" והוא ממשיך להשפיע בעולם, רלוונטית מאד גם לתלמידיו ושומעי לקחו. עליהם לדעת שהקשר שלהם עם הצדיק, ברוחניות ובגשמיות, ממשיך כמקודם.

באגרת ז'ן מדגיש אדמו"ר הזקן, שחיי הצדיק הם רוחניות – אמונה, יראה ואהבה, ולכן יכולים תלמידיו להמשיך לקבל ממנו השפעה רוחנית ואפילו גשמית, משום שהרוחניות לא מתה, אלא ממשיכה ביתר שאת. (מקור 3)

הרבי מדייק בלשון "זרעו בחיים", ש"זרעו" הוא גם מלשון זריעה, וזה מרמז על מה שמצופה מתלמידי הצדיק. אדם אינו זורע גרעין בשביל שיצמח גרעין אחד, אלא בשביל שיצמח אילן עם פירות רבים. גם הצדיק, כאשר הוא מחנך תלמידים וממשיך להשפיע עליהם גם לאחר הסתלקותו, הכוונה היא שמכל אחד מהם יצמחו מאות ואלפים שילכו בדרכיו.

בעוד מספר ימים – בג' בתמוז, חסידי חב"ד והעולם היהודי כולו יציינו שלושים שנה להסתלקותו של הרבי מליובאוויטש.

אחד הדברים שמזוהים יותר מכל עם הרבי, הוא מוסד השליחות שהרבי הקים בשלחו שלוחים לכל פינות העולם, ובכך פעל והרחיב את חיי היהדות בכל רחבי העולם. זהו דבר חדש ומהפכני שלא היה בהיסטוריה היהודית עד היום, ומנהיגים רבים עמדו פעורי פה, משתאים איך הדבר הזה מצליח ועומד.

לאחר ג' בתמוז, צפו כולם שתנועת השליחות תקרוס. פרשנים רבים העריכו שהשלוחים יצאו למקומות קשים כל כך במסירות נפש גדולה כל כך, רק הודות לעידודו הישיר של הרבי, והחזיון שהוא שולח שוב ושוב. אך עכשיו – אמרו – לאחר שהרבי הסתלק, כולם יחזרו הביתה לחיות בקהילה, כמו אנשים רגילים.

המציאות, נצחה את כל התחזיות. לא רק שמוסד השליחות ממשיך, אלא הוא גדל ומתעצם. אלפי שלוחים חדשים הצטרפו, וגם בימים אלו, זוגות צעירים שמעולם לא ראו את הרבי, יוצאים לפתוח בתי חב"ד במקומות נידחים ומאתגרים.

כששואלים: הרי עברו שלושים שנה מהסתלקות הרבי. כיצד ממשיך מוסד השליחות לצמוח כל כך? התשובה היא תמיד – בכוחו של הרבי. הרבי בכוחו הבלתי נמנע ממשיך להנהיג ולהפעיל את הצמיחה הנפלאה הזו.

בזמן שרבים יקשו, מדוע אין רבי חדש? התשובה פשוטה ועמוקה כאחד – רוחו הקדוש והמעשית של הרבי מליובאוויטש חיה ופועלת בתוך כל אחד מהשלוחים.

בשיעור זה נלמד את הבסיס התיאולוגי לכך, ונעמיק ברעיון היהודי, שצדיק ממשיך לחיות גם לאחר הסתלקותו, וכיצד הוא ממשיך להשפיע על תלמידיו ועל העולם כולו.

השיעור לפרשת קרח

משיחת יו"ד שבט, ה'תשכ"ג
תורת מנחם כרך ל"ו עמוד 102 ואילך

[לשמיעת השיחה לחץ על לינק זה \(0:25 והלאה\):](#)

א. יעקב אבינו לא מת

מקור 1 תלמוד בבלי, מסכת תענית דף ה' עמוד ב' (עם תרגום וביאור אבן ישראל)

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מָת. אָמַר לוֹ רַב נַחֲמָן בְּתַמִּיּהָה: וְכִי לְחַנְּנָם סְפָדוּ הַסְּפָדָנִים וְחֲנָטוּ הַחֲוֹנְטִים וְקָבְרוּ הַקּוֹבְרִים! אָמַר לוֹ: ... מָה זָרְעוּ בְּחַיִּים – אֵף הוּא בְּחַיִּים.

לתלמיד
עמ' 3

רש"י

לא מת – אלא חי הוא לעולם.

<< הרבי

הוא בחיים למרות שספדו אותו

אמרו חז"ל בגמרא¹: "יעקב אבינו לא מת", וממשיכים לבאר, משום שלכאורה קשה: "וכי לחינם ספדו הספדנים וחנטו החונטים?" - והתירוץ על זה: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

לתלמיד
עמ' 3

מזה מובן, שכאשר "זרעו בחיים", באופן שנקראים בשם "זרעו"², אזי "אף הוא בחיים", למרות שלפני משך זמן היו כל המאורעות של "ספדו הספדנים וחנטו החונטים".

במהלך ההיסטוריה היהודית היו כמה צדיקים שעליהם נאמר שהם לא מתו. הידועים שבהם הם יעקב ודוד. על שניהם נאמר בגמרא, "יעקב אבינו לא מת", ו"דוד מלך ישראל חי וקיים".

בשנת תש"י, אחרי שהרבי הקודם הסתלק, הרבי המליץ גם עליו את מאמר חז"ל "יעקב לא מת", ו"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

אצל הרבי לא הייתה זו סתם אמרה. הייתה זו דרך חיים. בתחילה סירב הרבי לקבל על עצמו את עול ההנהגה, משום שחותנו עדיין "חי" וממשיך להנהיג את עדתו בעצמו. רק לאחר שנה ארוכה של הפצרות ותחנונים מהחסידים והאוהדים בעולם כולו, הסכים הרבי לקחת על עצמו את עול ההנהגה, והסביר זאת בכך שהוא בסך הכול "הידיים והרגליים" של הרבי הקודם (ראה שיחת י"א ניסן תשמ"ה). מבחינתו, חותנו, הרבי הקודם, ממשיך להנהיג, והוא רק מייצג אותו לקהל החסידים.

במהלך כל הנהגתו, כאשר ביקשו מהרבי ברכה לבריאות או פרנסה וכן הלאה, תשובתו הקבועה הייתה, "אזכיר על הציון" – "אתפלל עליך בקברו של חותני". כל התנהלותו והתנהגותו היו כאילו הרבי הקודם עדיין חי וממשיך להנהיג, והרבי הוא רק שליחו.

לשם דוגמה: באחת הפעמים שמר זלמן שז"ר, נשיא מדינת ישראל ביקר את הרבי, אמר לו הרבי במהלך השיחה, שכאשר הייתי בקברו של חותני, חותני אמר בקשר לנסיעתך ש"הכול בסדר". זמן מה לפני כן, ביקש שז"ר מהרבי ברכה להצלחה במסעו לתפוצות, כעת הרבי הודיע לו, שביקש ברכה מחמיו, וחמיו בירכו שהכול יהיה בסדר.

(מר שז"ר התרגש מאוד שהרבי הודיע לו שהתקבל עבורו מסר מעולם האמת, ומרוב התפעלות לחץ את ידיו של הרבי בהתלהבות רבה. יחידות ה' שבט ה'תשל"ג).

•

בשיחה שלפנינו, מסביר הרבי את פירוש המילים "יעקב לא מת", ואת המשמעות שהרבי ממשיך להנהיג אותנו.

2. ראה בשיחה ס"ט ואילך.

1. תענית ה', ב. וראה גם שיחת י"ד שבט דאשתקד ס"ז (ת"מ חל"ג ס"ע 34).

ב. להנציח את הרגע

<< הרבי

המציאות הגשמית היא זמנית

והביאור בזה:

לתלמיד
עמ' 4

כאשר יהודי מתעסק עם העולם, שיש בו דברים הקשורים עם גשמיות וגם (למטה מזה) עם חומריות - הנה כאשר מתבונן בשכלו, אזי יודע ומבין, ויכול גם להרגיש, שזהו ענין שאין לו קיום נצחי.

אפילו מי שמאיזו סיבה שתהיה רוצה וחפץ ביותר בדבר גשמי, על-אחת-כמה-וכמה בדבר חומרי, הנה כאשר חושב ומתבונן - אפילו בשעת התאוה - יודע הוא, שאין זה דבר שישאר עמו באופן נצחי, אלא זהו ענין החולף ועובר, ויבוא זמן שגם הוא בעצמו כבר לא יתענג ממנו. זו רק שאלה של זמן: יום, חודש, שנה, עשר שנים, או יותר; אבל בוודאי בפשיטות אצלו שכל ענין גשמי אינו ענין נצחי.

וזהו כללות החילוק בין עניני טוב וקדושה לענינים ההפכיים ואפילו ענינים סתמיים - שבנוגע למציאות העולם, יודעים הכל שזהו דבר שיש לו הגבלה בזמן; אפילו ענין בעולם שהוא קשור אליו וחפץ בו ביותר - ועד שמוכן להתייגע ולמסור עבורו כל אשר לו - הנה הוא (הבעל-תאוה) בעצמו יודע שזהו ענין הקשור ומוגבל בזמן.

וכאשר מתבונן בכך שזהו דבר המוגבל בזמן - הרי אפילו בשעה שישנו עדיין במציאות, אין זה אמיתית ענין החיים, כיון שהחיות שלו - אפילו בהיותו חי - מוגבלת למשך זמן מצומצם.

לשדרג את הזמני לנצחי

ובזה מתבטאת עבודתו של יהודי - לפעול בעולם ענין של נצחיות:

לתלמיד
עמ' 4

כאשר יהודי לוקח את עניני העולם ומקשר אותם עם הקב"ה, שהוא למעלה מזמן ומקום, שהרי הקב"ה אינו מוגבל כלל, גם לא בהגבלת הזמן - אזי נמשך בעולם ענין של נצחיות, למעלה מהזמן, ועל ידי זה נעשה דבר חי באמת, שאינו חולף.

ולדוגמא: כאשר יהודי לוקח מרכושו ונותן לצדקה, ועושה זאת (לא בשביל למצוא חן בעיני פלוני - שגם אז קיים מצווה³, אבל אין זה כפי שמצווה צריכה להיות - אלא) בגלל ציווי הקב"ה, שאז עושה מהכסף "כלי" ו"דרך" להתגלות רצונו של הקב"ה בעולם, באמצעות דבר שבעולם - אזי מקשר דבר זה עם הקב"ה, שהוא נצחי, ועל-ידי-זה נעשה גם דבר זה (שמצד עצמו הוא מדוד ומוגבל) - דבר נצחי.

3. ראה גם לעיל [תורת מנחם] ס"ע 45, וש"נ.

כותב אדמו"ר הזקן בספר התניא (פרק כה): "וַיִּיחַד זֶה לְמַעַלָּה הוּא נִצְחִי לְעוֹלָם וָעֶד". הייחוד והמגע בין האדם לקב"ה שנעשה על ידי לימוד תורה או קיום מצווה הוא נצחי, משום ש"הוא יתְבַרַךְ וְיִצְוֵנוּ לְמַעַלָּה מְהֵרָא". המצווה היא רצונו של הקב"ה, וכמוהו – גם היא למעלה מהזמן. לפיכך, גם כאשר האדם מקיים מצווה בחפיפה מלאה ובהתייחדות שלמה עם הרצון האלוקי – הוא קשור עם הנצח שלמעלה מהזמן.

בקיום מצווה (לשון 'צוותא') נמצא האדם בצוותא עם הקב"ה, מעין שרוול של נצח שנמשך מהאלוקי שמעבר לעולם, לזמן ולמקום, ועוטף את הוויית המצווה שבעולם ואת האדם שעושה אותה. מה שנראה מלמטה כהתרחשות זמנית חסרת חשיבות מיוחדת, נרשם למעלה בנצח שמעבר לזמן ולמקום. (מביאור אבן ישראל לתניא).

ובזה מתבטאת עבודתו של יהודי - לפעול בדברים החולפים ועוברים, דברים המוגבלים בזמן, שלכן הנה גם בזמן היותם, אינם אמיתית המציאות - לעשות מהם דבר נצחי, חיים אמיתיים.

לתמיד
עמ' 5

ונמצא, שעבודתו של יהודי מתבטאת ב"תחיית המתים" - לפעול על דברים שאפילו בחייהם קרויים מתים⁴, ולעשות מהם דברים שאפילו במיתתם קרויים חיים⁵.

כמו שבגשמיות, כשאנו חווים רגע חשוב בחיים אנו רוצים להנציח אותם על ידי תמונה, שהם ישארו איתנו, כך ברמה גבוהה הרבה יותר, אנו פועלים כשאנו עושים מצווה. אנו לוקחים עשר דולר, שהם זמניים בלבד, וכאשר אנו נותנים אותם לצדקה, אנו מנציחים אותם לנצח.

סיפור השקעה לנצח

בשנת 1950, חברת המכונות האמריקנית "פורד", הבינה שישראל היא שוק טוב למכונות. ישראל הייתה מדינה שזה עתה הוקמה, והחברה ידעה שהצבא והממשלה יהיו זקוקים לכלי רכב, ומשכך, הייתה זו הזדמנות עסקית מצוינת להיות הראשונים להקים מפעל לייצור מכונות בישראל.

כאשר הכריזה החברה שהיא עומדת להקים מפעל בישראל והדברים התפרסמו בכל העולם, כולל במדינות ערב, הודיעה "הליגה הערבית" שאם חברת פורד תקים מפעל בישראל – מדינות ערב כולן יחרימו אותה.

האיום עבד, וחברת פורד חזרה בה מכוונתה להקים מפעל בישראל. אירוע זה היווה מכה אנושה למדינה הצעירה. כולם הבינו שאם פורד נכנעה ללחץ הערבי, החברות הגדולות ילכו בעקבותיה ויימנעו מלעשות עסקים בישראל. בנוסף לכך, ישראל הייתה זקוקה נואשות לכלי רכב, ועוד יותר מזה, לשוק עבודה עבור אלפי היהודים שעלו לארץ.

באותם ימים חי באירופה ישראלי בשם מר אפרים אילין. איש עסקים גדול, שידע במהלך חייו עליות ומורדות. לאחר שחברת פורד חזרה בה מכוונתה להקים מפעל לייצור מכונות בישראל, פנה סגן נשיא תאגיד קייזר-פרייזר האמריקאי, שהקים מפעל לייצור מכונות בהולנד ותכנן להקים מפעל ביוון, אל אפרים אילין, וביחד דנו בהקמת מפעל שכזה בישראל.

כדי להקים את המפעל נדרשו שניים וחצי מיליון דולרים (של אותם ימים). החברה התחייבה להשקיע חצי מיליון דולר, ואפרים אילין התחייב לגייס שני מיליון דולר נוספים. הוא היה בטוח שהדבר יבוא בקלות. מי לא יעוץ על השקעה מצוינת.

4. לשון חז"ל - ברכות יח, ריש ע"ב.
5. לשון חז"ל - שם, סע"א.

כאשר הגיע הזמן לחתום על החוזה, לא הצליח אפרים אילין לגייס אפילו משקיע אחד, והוא נדרש להשקיע את שני מיליון הדולרים מהונו הפרטי.

ימים ספורים לפני החתימה בניו יורק, עלה מר אילין על יצועו והתקשה להירדם. הוא ידע שהוא מאוד רוצה לחתום על העסקה, אבל לא היה לו את האומץ לעשות זאת.

לפתע נזכר שאביו נהג בהזדמנויות שונות לבקש את עצת הרבי מליובאוויטש, והחליט גם הוא לעשות כך.

פנה מר אילין לחסיד שאותו הוא חיבב והעריך מאוד, ר' פנחס (פיני'ע) אלטהויז, וביקש ממנו לסדר לו פגישה עם הרבי. ואכן, בתוך יומיים הודיעו לו שיבוא ל-770 איסטרן פארקוויי בשעה 11 בבוקר.

כאשר נכנס אל הרבי, הרגיש מיד שהוא עומד בפני ענק רוח. הרבי דיבר עמו בשלוש שפות: רוסית, צרפתית ועברית. בתחילה התעניין הרבי בדברי ימי חייו, על הימים בהם נלחם באצ"ל, על מעורבותו ברכישת נשק וכן הלאה. הרבי רצה לדעת הכול.

ואז הגיעו לנושא לשמו בא, והוא סיפר לרבי על מפעל המכוניות שהוא רוצה להקים.

הרבי אמר לו שכל מכונית מורכבת משלושים אלף פריטים, וגם אם לא צריך להקים שלושים אלף תעשיות בשביל זה, צריכים להקים לפחות שלושת אלפים. הרבי הסביר לו את כוונתו: הקמת מפעל מכוניות היא בעצם הרבה יותר ממפעל אחד. הוא יהווה את היסוד והבסיס לתעשייה בישראל ויחזק מאוד את הכלכלה.

הרבי אמר לו, שבניתוח ימי חייו הוא רואה שהיו לו הרבה עליות וירידות, כשהקב"ה תמיד עמד לצדו, ולכן הוא ממליץ לו לחתום על החוזה ולהשקיע בו את כספו. הרבי הוסיף, שאפילו אם חלילה זה לא יצליח כפי שהוא משער, בכל זאת הוא נמצא בין יהודים, ותמיד ימצא דרך להחזיק מעמד.

שישים שנה מאוחר יותר סיפר מר אילין, שיותר מהדברים שהרבי אמר לו, הוא בעיקר זוכר את ההרגשה שהייתה לו. הרבי השרה עליו תחושת רוגע ומנוחת הנפש. הרבי נתן לו את הביטחון ואת הכוח לחתום על החוזה.

מר אילין ציית לעצת הרבי והקים את המפעל. במהלך עשרים שנות קיומו, בשנות החמישים והשישים, ייצר המפעל קרוב לשישים אלף מכוניות, כאשר שישים אחוזים מהן נמכרו לחו"ל. (הסיפור שלי, עמ' 113).

•

מר אילין הרוויח בצורה שלא תיאמן. במקום השקעה סתמית במדינה כלשהי שהייתה מניבה לו רווח גשמי גדול יותר, הוא עשה השקעה טובה יותר. הוא עזר למיליוני יהודים בישוב החדש בפרנסתם וגרף רווח רוחני נצחי.

הכסף – הגשמיות – בא והולך, אך מעשה טוב, צדקה – תמיכה בפרנסת מיליוני יהודים, היא מעשה רוחני טוב שקיים לנצח.

סיפור ה'מענטש' ממאלדן מילס

שמונה בערב. ה-11 בדצמבר, 1995.

מר אהרון פוירשטיין, בעלי מפעל הטקסטיל "מאלדן מילס" בלורנס שליד בוסטון, מסצ'וסטס, מפעל הטקסטיל הגדול ביותר בארצות הברית, חגג את יום הולדתו השבעים במחיצת משפחה וידידים.

באמצע המסיבה, ניגש אליו אחד מהמנכ"לים ואמר לו, "מר פוירשטיין, המפעל עולה בלהבות".

התברר שדוד מים ענקי התפוצץ וגרם לשריפה. המפעל שנרכש על ידי סבו בשנות החמישים של המאה הקודמת עלה כולו בלהבות. הייתה זו שריפה שלא נראתה בבוסטון במשך מאה שנה.

הבוקר הפציע. לכולם היה ברור ששלושת אלפי עובדי המפעל שהיווה הבסיס לכלכלת לורנס – מחוסרי עבודה.

כולם ציפו שפוירשטיין יעשה אחד מהשניים, או שייקח את כספי הביטוח – שהיו בין 300 ל-500 מיליון דולר – ויפרוש לגמלאות, או, שבמקרה הטוב יעביר את המפעל לדרום ארה"ב או למזרח הרחוק, שם ניתן לקבל את אותה עבודה במחיר נמוך הרבה יותר.

אבל פוירשטיין חשב אחרת. הוא כינס מסיבת עיתונאים, במהלכה הכריז שהוא הולך לבנות את המפעל מחדש באותו מקום. בנוסף לכך, הוא הכריז שכל העובדים יקבלו את משכורתם בשלושים הימים הבאים. כאשר עברו שלושים יום, הוא שוב הכריז שהם יקבלו את המשכורות בשלושים הימים הבאים, וכך המשיך עד שהמפעל נבנה מחדש. התעלול הזה עלה לו 25 מיליון דולר.

פוירשטיין זכה לתהילת עולם. הוא הוזמן על ידי נשיא ארה"ב דאז ביל קלינטון לנאום מצב האומה, שם שיבח אותו הנשיא בפני האומה כולה על המעשה ההומני שעשה.

בתקשורת הוא קיבל את השם "א מענטש ממאלדן מילס". כחמש שנים מאוחר יותר הוא נשאל בראיון לתוכנית "60 דקות", "מר פוירשטיין, החלטתך הייתה אולי החלטה מוסרית נכונה, אבל מבחינה פיננסית, היה חכם יותר לו היית לוקח את כספי הביטוח ופורש לגמלאות?"

פוירשטיין הביט ישירות במראיין ושאל רטורית, "בשביל מה? בשביל לאכול עוד ארוחה אחת? בשביל לקנות עוד חליפה? בשביל לפרוש לגמלאות ולמות? זה כלל לא עלה על דעתי!"

לפוירשטיין היו שתי מטרות: לבנות את המפעל המשפחתי שהיה יקר לו כל כך, ולעזור לכל אותם עובדים מסורים שהיו זקוקים לפרנסה. בהמשך, שאל אותו המראיין האם העובדה שהוא אדם דתי השפיעה על החלטתו. "בוודאי", השיב, "אבי לימד אותי, שבמקום שאין אנשים – במקום שחסרה התנהגות מוסרית – השתדל להיות איש. היה אתה המצפון המוסרי".

בשנת 2021, כשהיה בגיל 95 התראיין שוב. הפעם נשאל האם בשל העובדה שבסופו של דבר המפעל פשט את הרגל, הוא לא חושב במבט לאחור, שאילולא היה מבזבז

את עשרים וחמישה מיליון הדולרים, המפעל לא היה פושט את הרגל?

"לרגע אני לא מתחרט", ענה, "אבי לימד אותי שיש קידוש ה' ויש חילול ה'". מר פוירשטיין רצה לקדש את שם ה' ולא לעשות את ההיפך. הוא האשים את עצמו בפשיטת הרגל של המפעל, בכך שאצה לו הדרך לקדם את המפעל. זמן קצר לאחר אותו ראיון הוא נפטר בשם טוב.

•

גם מר פוירשטיין הבין שיש השקעה גשמית שמביאה חליפה או ארוחה נוספת – אך היא זמנית, ויש השקעה רוחנית – לעזור לאנשים אחרים – והשקעה זו היא נצחית. עד היום אנשים מדברים על המעשה הטוב של פוירשטיין.

•

נמצאנו למדים, שאצל כל אדם, מטרתו בחיים צריכה להיות, לקחת כמה שיותר רגעים זמניים – ולהפוך אותם לנצחיים. לקחת כמה שיותר כסף עם ערך זמני ומתכלה – ולתתו לצדקה ובכך להפוך אותו למעשה נצחי.

ג. חיים נצחיים

חיי הצדיק הם חיים רוחניים

אם אצל אדם רגיל, רוב ימי חייו הם גשמיים וזמניים, ורק אחוז קטן הופך להיות קדוש ונצחי (כעשרה אחוזים מההכנסות הולכות לצדקה, ושעות בודדות במהלך היום מוקדשות ללימוד תורה), אצל צדיק לאידך, רוב חייו, או ככולם, הם חיים רוחניים, קדושים ולכן גם נצחיים.

מקור 2 אגות הקדש, סימן ז"ך

פְּנֹדֶעַ, שְׁחֵי הַצְּדִיק אֵינֶם חַיִּים בְּשָׂרִים פִּי אִם חַיִּים רִוּחָנִיִּים, שֶׁהֵם אָמוּנָה וְיִרְאָה וְאַהֲבָה.

לתלמיד
עמ' 6

ברור שחיי הצדיק – מה שמעסיק, מחיה ומרגש אותו ומה שממלא את נפשו כל ימי חייו – אינם דומים לשאר בני האדם. רוב האנשים עסוקים קודם כול בעצם החיים בעולם הזה, בהנאות, בניצחונות, בפחדים בכישלונות, ובעיקר, בעצמם ובהישרדותם, ובכל הקשור לכך. נכון שכל אדם חושב מפעם לפעם גם על הקב"ה, אבל החיים ממשיכים, ומפעם לפעם חושבים על הקב"ה.

אבל יש אנשים שאצלם הקב"ה הוא הכול, כל הזמן. בזה הם חיים, ועל חיי העולם הזה הם חושבים רק בשייכות אל האלוהי. אלה הם הצדיקים.

חיי הצדיק הם הקשר שלו אל הקב"ה, שכולל אמונה, יראה ואהבה. הוא חי מתוך אמונה, שכן אצלו האמונה אינה מושג מעורפל, אלא חייו ממש. הוא חי מתוך יראת ה' – כי היא היראה שאופפת אותו. כאשר אדם ירא מדבר מסוים – אין לו מנוחה, אין לו חיים, כי כל דבר צבוע בצבעי היראה והאימה. אצל הצדיק, שיראתו היא יראת ה' – אלה הם חייו. וכמו כן באהבת ה' – כמו אדם שאהבתו היא כאש ושלהבת הממלאות את כל חייו, עד ששום דבר אחר לא מעניין אותו, ולכן אינו יכול להתעסק בשום דבר אחר מלבד באהבתו – כך אצל הצדיק, אהבתו את ה' היא חייו. (ביאור אבן ישראל על התניא)

<< הרבי

ועל-פי-זה מובן איך יתכן ש"ספדו הספדנים וחנטו החונטים", ואף-על-פי-כן "הוא בחיים".

ויובן על פי משל גשמי שמצינו בענין זה:

לתלמיד
עמ' 6

אצל האדם יש נשמה וגוף, ויש לבושים שהאדם לובש על חיצוניות הגוף. והנה, כאשר האדם מחליף לבוש זה בלבוש אחר – נאה יותר, הנה לא זו בלבד שעכשיו אין אצלו ענין של חסרון, אלא אדרבה, שנתעלה לדרגא נעלית יותר.

וכל זה – אצל כל אחד ואחד, בנוגע ללבושים; אבל ישנם כאלו שאצלם גם הגוף הוא כמו "לבוש" אצל אחרים:

בכלל, תופס הגוף אצל האדם מקום מכובד ביותר, ועד כדי כך, שקורה לפעמים (מצד זה שהתקשרותו עם הקב"ה אינה בשווה בכל הזמנים) שהוא מוותר על טובת הנשמה בשביל טובת הגוף, שהוא חשוב אצלו שלא בערך יותר מאשר לבוש; הוא בוודאי לא יוותר על טובת הנשמה בשביל טובת המעיל... אבל בשביל הגוף – מילוי תאוות הגוף – יכול לקרות אצלו שיעשה רעה לנשמה.

אבל יש יהודים כאלו שהיה אצלם בהחלט גמור שהגוף אינו אלא דבר טפל לגבי הנשמה, ונתלבשה בגוף רק כדי שתוכל למלא שליחותה בעולם (כמבואר בתניא⁶ שנשמה ללא גוף אינה יכולה להניח תפילין, ליתן צדקה ולקיים את כל המצוות, ולכן לא היתה חייבת בכך קודם התלבשותה בגוף), אך מעולם לא החליפו - להעמיד את הגוף בשווה לנשמה, ועל-אחת-כמה-וכמה למעלה מהנשמה, ולכן תמיד היה אצלם הגוף טפל ובטל אל הנשמה.

ולכן, כאשר מסיימים את כל השליחות עם הגוף, אזי יכול להיות מעמד ומצב ש"ספדו הספדנים וחנטו החונטים"; אבל כאשר ניתוסף בהנשמה עילוי גדול יותר לגבי מעמדה ומצבה בהיותה מלובשת בגוף, ואילו הגוף, גם כשהיתה מלובשת בו הנשמה, הוא אצלם טפל בלבד, כמו "לבוש" - הרי זה כמו שמחליפים בגד שאינו חשוב כל כך בבגד חשוב יותר, וכמו החלפת כלי כסף בכלי זהב.

הנשמה שהתבטאה עד עכשיו ב"גוף", מתבטאת ב"זרעו"

וזהו ש"יעקב אבינו לא מת", כי למרות ש"ספדו הספדנים וחנטו החונטים", מכל מקום, "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים":

התכלית אצל יעקב אבינו היא - לא אכילה ושתיה וכיוצא בזה, ענינים גשמיים הקשורים עם הגוף, אלא - כדברי המדרש⁷ "האבות הן הן המרכבה"; כל חיי האבות - ועל-אחת-כמה-וכמה יעקב, בחר שבאבות⁸ - היו באופן שעל ידם יתמלא רצונו של הקב"ה,

וכדי למלא את שליחותו של הקב"ה בעולם הוצרך יעקב לגוף, שעל ידו התעסק תחילה עם לבן ("עם לבן גרתי", "ותרי"ג מצוות שמרתי")⁹ ואחר כך עם עשו - והעמיד "מטתו שלימה",

ואחר כך ניטל הגוף, "חנטו החונטים", ואז לא היתה יותר אפשרות לנשמה למלא שליחותה על ידי הגוף.

אבל לאחרי כן ניתוסף בנשמה הענין של "זרעו בחיים":

העובדה שהיתה "מטתו שלימה", שהעמיד את "זרעו", בנים ובני-בנים, שנתגדלו ונתחנכו באופן ש"שמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט"¹⁰ - פעלה בנשמת יעקב עילוי גדול יותר מאשר העבודה שהי' יכול לעשות על ידי הגוף.

חיי הצדיק אינם חיים בשריים

הן אמת שבנוגע לגוף "חנטו החונטים וכו'", אבל, חיי יעקב לא התבטאו בענינים הקשורים עם הגוף, אלא בענינים הקשורים עם הנשמה; ובנוגע לנשמת יעקב, הנה הענין של "זרעו בחיים" - שזהו תכלית העילוי של כל ענין עבודת יעקב והאבות בכלל - פעל חיות בנשמת יעקב, שזהו עיקרו של יעקב.

וכדברי רבינו הזקן באגרת הקודש סימן ז"ך - אגרת ההסתלקות - ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה".

9. וישלח לב, ה ובפרש"י.

10. וירא ית, יט.

6. ראה תניא רפ"ז.

7. ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

8. ראה שם רפ"ז. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמז, ב. קעא, ב. שעז"פ תולדות כז, כה.

וזהו מענה הגמרא: הן אמת ש"חנטו החונטים" את גופו של יעקב, אבל, חיי יעקב התבטאו בכך שהעמיד את עם ישראל, "עם" שלא יתפעל מההעלם וההסתר של העולם, ואדרבה, בעולם גופא ימשיך חיים אמיתיים, על ידי ההתקשרות עם הוי' אלקיכם, אלקים חיים, ואז, הנה "זרעו בחיים" פועל שגם יעקב חי ("אף הוא בחיים").

ומזה מובן גם בנוגע לגדולי ונשיאי ישראל בכל דור ודור, שגם אצלם היתה הנהגה כזו, שהחיות והלהט שלהם לא היו בעינינים הקשורים עם הגוף מצד ענינו של הגוף, אלא רק באופן שהגוף הוא ממוצע שעל ידו יכולים להמשיך אלקות בעולם, ולהעלות את העולם ולקשרו באלקות, ולכן, גם כאשר ישנו מצב שהתורה אומרת שצריך להיות "ספדו הספדנים וחנטו החונטים", הנה לאחרי כן רואים ש"יעקב אבינו לא מת", כיון ש"זרעו בחיים".

סיפור מרוקן את ניסיו

פעם נכנס ליחידות אצל הרבי אדם ששקל להתמנות לרבי חסידי. במהלך השיחה אמר לו הרבי: אתה יודע מהי המשמעות של להיות רבי חסידי? הבעל-שם-טוב היה הרבי החסידי הראשון, והוא לא הלך לישון לפני שחילק את כל הכסף שהיה ברשותו לצדקה. (ראה שיחת כ"ד טבת ה'תשכ"ג ע' 56).

•

מסיפור זה ניתן ללמוד לקחים רבים, אך גם לקח אחד פשוט מאוד: לגשמיות לא הייה שום ערך בעיני הבעל-שם-טוב. כל עניינו ומטרת חייו היו להתמסר לעם ישראל ולעזור לכל אחד.

ולכן אצל צדיק שאין לחיים הבשריים שום ערך אצלו, כאשר מסתלק הגוף, אין לזה שום השפעה, משום שהגוף היה בסך הכול לבוש שדרכו הוא פעל בעולם, ועכשיו במקום לבוש הגוף, הוא מקבל לבוש אחר שדרכו פועלת נשמתו בעולם, וזהו זרעו - תלמידיו. ולכן "מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים" - כיוון שזרעו ממשיך לפעול את מה שרוצה הצדיק לפעול בעולם, הצדיק "לא מת" - הוא ממשיך להשפיע בעולם ולחיות בעולם.

ד. "יותר מבחייו" (קטע אופציונלי)

העובדה שעיקר חיי הצדיק הם הנשמה ולא הגוף, הרוחניות ולא הגשמיות, מלמדת לא רק שהצדיק עצמו "לא מת" אלא "בחיים" משום שהרוחניות היא נצחית – אלא יש בה גם מסר לתלמידיו ושומעי לקחו, שהקשר שלהם עם הצדיק, גם ברוחניות וגם בגשמיות, ממשיך כמקודם.

כאשר הרב מענדל מוויטבסק - חברו המבוגר של אדמו"ר הזקן - נפטר, כתב אדמו"ר הזקן מכתב מיוחד לבניו ולתלמידיו, כדי לנחמם על השבר הגדול.

המכתב נדפס בספר התניא, אגרת הקודש סימן ז"ך. הרבי הרבה לצטט את המכתב הזה בקשר להסתלקות חמיו הרבי הקודם.

במכתב, כותב אדמו"ר הזקן את אותה נקודה: שעיקר חיי הצדיק הם רוחניות – אמונה, יראה ואהבה, ולכן הם ממשיכים כמקודם. הוא ממשיך ומסביר, שמסיבה זו יכולים תלמידיו להמשיך לקבל ממנו השפעה רוחנית ואפילו גשמית, משום שהרוחניות לא מתה, אלא ממשיכה ביתר שאת.

לקמן כמה קטעים מאותה אגרת:

מקור 3 קטעים מאגרת הקודש סימן ז"ך וביאורה (עם תרגום וביאור שיעורים בספר התניא)

כתוב בזהר הקדוש, שצדיק שנפטר, נוכח בכל העולמות יותר מאשר בחייו. וצריך להבין: מוכן הדבר, שפעולמות העליונים הוא נוכח אחר הסתלקותו במדה מרבה יותר מאשר נשמתו עולה למעלה, אבל פעולם הזה כיצד הוא נוכח שם במדה מרבה יותר?

לתלמיד
עמ' 8

יש לומר, על דרך מה שקבלתי על מאמר חכמינו זכרונם לברכה על צדיק שהסתלק "שהשאייר חיים לכל חי". שבשעת הסתלקותו של צדיק אומרים שהוא השאייר חיים לכל חי.

ובפשטות הלשון קשה, אם הכוונה היא רק לומר שהוא עזב את העולם ואחרים נשארו בחיים, הרי שלא השאייר את חייו הוא, לא מחייו הם חיים! אלא, לפי ההסבר שקיבל רבנו הזקן הכוונה היא אכן שהוא השאייר מחייו הוא - לכל תלמידיו.

בנוגע, שחיי הצדיק אינם חיים פשרים פי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה... והוא משפיע אותן לתלמידיו ומקושריו,

והנה, בהיות הצדיק חי על פני האדמה, היו שלשה מדות אלו בתוך כלי ולבוש שלהם בבחינת מקום גשמי, שהיא בחינת נפש הקשורה בגופו, וכל תלמידיו אינם מקבלים רק הארת מדות אלו וזיון, המאיר חוץ לכלי זה על-ידי דבוריו ומחשבותיו הקדושים.

אבל לאחר פטירתו, יכול כל הקרוב אליו לקבל חלק מבחינת רוחו שנגן עין, הואיל ואינה בתוך כלי ולא בבחינת מקום גשמי,

הלכה, נקל מאד לתלמידיו, לקבל חלקם מבחינת רוח רבם העצמיית, שהם אמונתו ויראתו ואהבתו אשר עבד בהם את ה'...

ובעניינים והשפעות גשמיים שהצדיק ממשיך, נאמר במפרש בזהר הקדוש,

ש"הצדיקים מגנים על העולם, ואחרי הסתלקותם – במדה מרבה יותר מאשר בחייהם בעולם זה, ולולא תפלתם של הצדיקים בעולם החוץ, לא הייתה העולם הזה מתקיים אפילו רגע אחד".

<< הרבי

מדוע דווקא זרעו?

יש להוסיף בדיוק הלשון "זרעו בחיים":

ובהקדמה - שהענינים¹¹ שבתורה מדויקים הם בכל פרטיהם. ולכאורה, מהו לשון "זרעו" דווקא, ולא בניו, יוצאי חלציו, תלמידיו וכיוצא בזה?

ובפרט שהכוונה כאן היא אינה לבנים סתם, אלא לאלו שהולכים בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו, ואם כן, צריכים לקרותם בשם "תלמידיו", "מחונכיו" וכיוצא בזה - שם שמורה על כך שהם הולכים בדרכיו של יעקב.

והענין: "זרעו" - הוא גם מלשון זריעה. ולכן נקטו לשון זרעו דווקא, כדי לרמז שזרעו של יעקב הם באופן של זריעה.

ענין הזריעה הוא - כמאמר רז"ל¹² "אדם זורע קב¹³ כדי להכניס כמה כורין".

אדם אינו זורע גרעין בשביל שיצמח גרעין אחד - בשביל זה אינו כדאי כל הטירחא; כאשר זורעים גרעין אחד, הרי זה כדי שיצמח אילן עושה פירות, שבהם יהיו מאות ואלפי גרעינים.

הצדיק רוצה שתלמידיו יזרעו גם הם ויצמיחו פירות נוספות

ועל-דרך-זה בנדון דידן: כאשר יעקב מעמיד תלמידים, הרי זה בדרך כזו שהם "זרעו" - הוא "זרע" אותם, כך, שמכל אחד מהם יצמחו "כמה כורין", מאות ואלפים שילכו בדרכיו של יעקב.

והיינו שהזריעה שזרע יעקב אבינו - וכן נשיאי ישראל שבכל דור ודור (כמו שכתוב בספר קהלת יעקב) (לבעל מחבר הספר מלא הרועים) מע' רבי ש"נשיא" הוא ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו, עד לנשיא דורנו בעל ההילולא - בתלמידיו, חסידיו ומקושריו, כוונתו בהזריעה היתה, שכל אחד מהם לא יסתפק בעבודתו בתורה ומצוות לעצמו, כי אם, יכניס "כמה כורין", יעמיד מחנות מחנות של צבאות הוי', העוסקים בתורת הנגלה ובפנימיות התורה ובקיום המצוות חדורים באהבת ישראל.

[בעל ההילולא, כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, עסק מתוך מסירה עצמית בחינוך על טהרת הקודש, החל מאלו שנמצאים למעלה מעלה, שעמהם צריכים ללמוד ענינים עמוקים שבתורה, סתרי תורה, קבלה וחסידות, ועד לאלו שלא ידעו אפילו אל"ף-בי"ת, והוצרכו להתחיל ללמוד עמהם מאל"ף-בי"ת¹⁴ והצד השווה בנוגע לכולם הוא - הענין של "זרעו": כוונתו לא היתה לחנך יהודי שידע אל"ף-בי"ת לעצמו, ועד שיגיע לדרגות נעלות, שיוכל בעצמו ללמוד ולהבין סתרי תורה, אלא כוונתו היתה לפעול ענין של זריעה - שכל מחונך ומקבל ומושפע שלו יצא אחר כך לעולם ויכניס "כמה כורין". ובאופן כזה נשלם הרצון ותכלית העבודה של בעל ההילולא - כאשר ההולכים בדרכיו הם באופן של זריעה].

11. מכאן עד סיום השיחה - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 1268 ואילן. המוסגר בחצאי ריבוע - מהנחה בלתי מוגה.
13. כן הוא בתו"ח ר"פ בשלה. ובגמרא - סאה. ובתו"א ר"פ בשלה - כור.
14. ראה גם תו"מ הל"ד ע' 100. וש"נ.

12. ראה גם תו"מ הל"ד ע' 100. וש"נ.
13. כן הוא בתו"ח ר"פ בשלה. ובגמרא - סאה. ובתו"א ר"פ בשלה - כור.
14. ראה גם תו"מ הל"ד ע' 100. וש"נ.

וכאשר תלמידיו ימלאו תפקידם זה, שיהיו "זרעו", על ידי זה יהיו הם בחיים, ועל ידי זה - "אף הוא בחיים".

ועד שיבוא הזמן שיראו זאת בגלוי בעיני בשר למטה מעשרה טפחים - כאשר נזכה לתחיית המתים, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

משיחת יו"ד שבט, ה'תשכ"ג
תורת מנחם כרך לו עמוד 102 ואילך

נקודות מפתח

- הגמרא קובעת: "יעקב אבינו לא מת", ובהמשך מסבירה שמאחר ו"זרעו בחיים" גם "הוא בחיים", למרות העובדה שספדו אותו בפטירתו וחנטו את גופו.
- הגשמיות והחומריות בעולם הם דבר ארעי. גם מי שמשתוקק מאוד לתאוה מסוימת יודע שהיא ארעית. בענייני קדושה הדברים הפוכים: כאשר יהודי לוקח דבר גשמי ומקשר אותו לקב"ה, הוא הופך אותו מזמני לנצחי, שכן הקב"ה וקדושתו נצחיים. זו למעשה שליחותו של יהודי בעולם.
- רוב חייו של אדם רגיל הם גשמיים וזמניים ורק חלק קטן מהם מוקדש לחיי נצח ורוחניים. אצל הצדיק הדברים הפוכים: רוב חייו הם חיי קדושה נצחיים.
- אצל הצדיק הגוף הוא טפל, ומשמש רק בתור לבוש לנשמה, שדרכו היא יכולה לפעול בעולם. ולכן, כשהגוף של הצדיק נפטר וקוברים אותו, זה משול לאדם שמחליף לבוש אחד בלבוש שני. קודם פעל הצדיק דרך לבוש הגוף וכעת הלבוש מתחלף בדבר אחר, אך הצדיק ממשיך "לחיות" ולפעול כתמיד.
- תכלית חייו של הצדיק היא להשפיע על העולם. בזכות העובדה ש"זרעו בחיים", שהעמיד תלמידים שממשיכים את שליחותו בעולם, נותרה נשמתו "בחיים" שכן היא ממשיכה בשליחותה בעולם, והפעם באמצעות תלמידיו. לבוש הגוף התחלף בלבוש אחר: התלמידים.
- מלשון חז"ל "זרעו בחיים" יש לדייק, שכשכם שזרע אחד נשתל באדמה כדי להצמיח עץ שבו יהיו אלפי גרעינים, כך גם הצדיק מעמיד תלמידים ומשפיע עליהם, כדי שהם יפעלו על עוד רבים אחרים שילכו בדרכי התורה והמצוות.